

Arbetsgivarnas

Medarbetarnas dåliga kondition ger en förlust på 35 miljarder kronor varje år för de 100 största svenska bolagen. Många orkar helt enkelt inte vara produktiva en hel arbetsdag.

Totalt kostar ohälsan de största bolagen 74 miljarder kronor om året.

Det visar en undersökning som friskvårdsföretaget Proactive health partner har gjort. Enligt undersökningen slukar ohälsan hela 27 procent av bolagens lönekostnader eller, om man så vill, 36 procent av vinsten.

Kostnaderna för sjukfrånvaron ökade från 7,1 till 8,4 miljarder kronor de senaste tre åren för de 100 största bolagen. Här ingår extrakostnader för vikarier, övertid, behovsanställda och överanställning. Kostnaden är känd eftersom den syns i årsredovisningen.

Men den allra största delen av kostnaden är inte lika känd för bolagen. Det är den förlust som uppstår när de som är på jobbet inte har kapacitet att vara produktiva hela arbetsdagen. Förra året uppgick den summan till 65,7 miljarder kronor för de 100 största bolagen, enligt Johannes Cullberg på Proactive health partner.

Svårt att orka en hel dag

Och det är dålig kondition som är den vanligaste och dyraste ohälsosfaktorn av de fem faktorerna som ingår i undersökningen. Slutfakturan ligger på 35 miljarder kronor. Att den är så stor beror på att 45 procent av medarbetarna har för dålig syreupptagningsförmåga. De når inte upp till minimikravet på 35 milliliter syre per kilo kroppsvikt i minuten som behövs för att ha en produktiv arbetsdag. Det betyder att de har svårt att koncentrera och engagera sig en hel dag och lätt drabbas av plötslig trötthet.

Johannes Cullberg menar att en liten förbättring av syreupptagningsförmågan skulle kunna minska kostnaden för dålig kondition från 35 till 26 miljarder kronor.

Vi måste tala mer om stress

Utöver kondition ingår rökning, stress, alkohol och droger samt sömnstörningar i undersökningen. Stressen är ett ökande problem.

”Det måste komma en ökad öppenhet kring vad som händer när man är stressad. Företagen måste förstå att detta inte är något man kan ignorera eftersom det kostar så mycket”, säger Johannes Cullberg.

Han hävdar att ohälsolörlusten egentligen är större än 74 miljarder.

Men eftersom det är för osäkert att räkna ut vad kvalitetsbrister, produktionsbortfall, administration och rehabilitering kostar så ingår de inte i undersökningen.

”Bolagen tittar på avkastningen på alla andra områden men eftersom det är så få som räknar på den totala kostnaden för ohälsa så lämnar man det här åt sidan”, säger Johannes Cullberg.

Kunskaperna om vilka hälsoproblemen är och vilka som drabbas finns, men bolagens vd:ar lyssnar inte på experterna inom hälso- och sjukvården.

Det som därför står till buds är traditionell företagshälsovård som brister i träffsäkerhet.

”Det hjälper inte med inspirationsseminarier för stresshantering, frukt-korgar på arbetsplatserna och gymkort till alla. Den traditionella företags-

hälsovården är alltför trubbig och når inte fram till alla de som befinner sig i den verkliga riskzonen”, säger Johannes Cullberg.

Ledarskapet är viktigt

Enligt Johannes Cullberg har 50 procent av alla medarbetare nedsatt arbetsförmåga på grund av dålig hälsa. Gruppen har en förhöjd risk för sjukfrånvaro.

”Det som fungerar är insatser på individnivå som skapar små men avgörande beteendeförändringar. Det handlar väldigt mycket om ledarskap och om att utforma sin hälsostراتيجية och vara tydlig med vad som gäller på företaget”, säger han.

Om företagen klarar detta kan de enligt Johannes Cullberg sänka kostnaderna för sjukfrånvaron med 20 procent och kostnaderna för ohälsa med 10 procent – totalt 14 miljarder kronor.

Det kan de göra utan att spendera mer på hälsoarbete än vad de redan gör, bedömer han.

ANNA
LUND

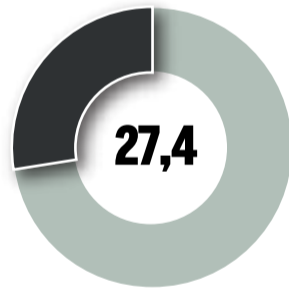
anna.lund@di.se

08-573 650 00

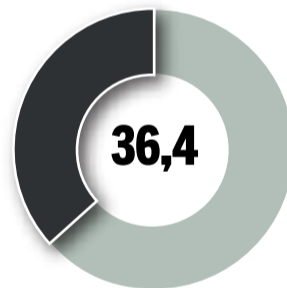

Medarbetarnas ohälsa tär på företagens vinster

■ Andel av lönekostnad, procent

■ Andel av vinst (Ebit), procent

Totalt i Sverige

■ Miljarder kronor

Totalt:
350

74

De 100 största företagen

276

Övriga arbetsgivare

Viktigt vårda kunskaperna

Ica har tagit tag i sjukfrånvaron. Livsmedelsjätten genomför nu ett genomgripande arbete i hela organisationen för att få friskare medarbetare och minska sjukfrånvaron.

Peter Munck af Rosenschöld, hr-chef för Ica Sverige AB, är försiktig med siffror men menar att matvarukedjan har fått ned frånvaron bland sina 7600 anställda inom lager och kontor liksom kostnaderna för ohälsan de senaste åren.

”Vi såg under åren 2009–2010 att utgifterna för företagshälsovården ökade utan att sjukfrånvaron sjönk, och att vi inte hade tillräcklig kontroll på orsakerna till frånvaro och sjukdom. Inte heller hade vi tillräcklig hastighet i rehabiliteringen”, säger han.

Ica har därför skapat en struktur för att systematiskt kunna ta reda på varför medarbetarna sjukskriver sig och få en tydlig bild av arbetsmiljö- och incidentrisker.

Samtidigt infördes ett system för

Peter Munck af Rosenschöld, Ica.

att uppmuntra medarbetarna att hålla sig friska.

”Cheferna kommer inom kort att ha kunskap om var de största hälsoriskerna finns, och till samtalet mellan chef och anställd hör i dag att prata om hur man mår. Det är en självklar del i samtalet för båda parter”, säger Peter Munck af Rosenschöld.

Flexibelt system för friskvård

Han är inte lika kritisk till företagshälsovården som Johannes Cullberg, utan menar att det är viktigt att arbetsgivaren är en bra beställare av frisk- och företagshälsovård för att det ska fungera.

Att erbjuda friskvård som både passar dem som redan är aktiva och för dem som behöver komma i gång menar Peter Munck af Rosenschöld har gett resultat.

Det är Icas hr-funktion och marknadsavdelning som tillsammans driver hälsoarbetet. Det handlar mycket om processer och rutiner men också om ledarskap.

Den som är sedd håller sig frisk

”Ledarskapet är helt avgörande för hur medarbetare mår, vilket i sin tur påverkar sjukfrånvaron. Människor som blir sedda och tagna i anspråk håller sig friskare”, säger Peter Munck af Rosenschöld.

Han anser att Ica bara har kommit en bit på vägen.

”Det här är något som kräver kontinuerligt engagemang. Vi upptäcker hela tiden nya saker. Det handlar mycket om utbildning – att cheferna utbildas till ett hälsofrämjande ledarskap”, säger Peter Munck af Rosenschöld.

ANNA LUND

Di Fakta

Proactive health partners undersökning

■ Underlagen för undersökningen är hämtade från kvalificerad forskning på stora populationer från namnkunniga institutioner som Gymnastik- och idrottshögskolan

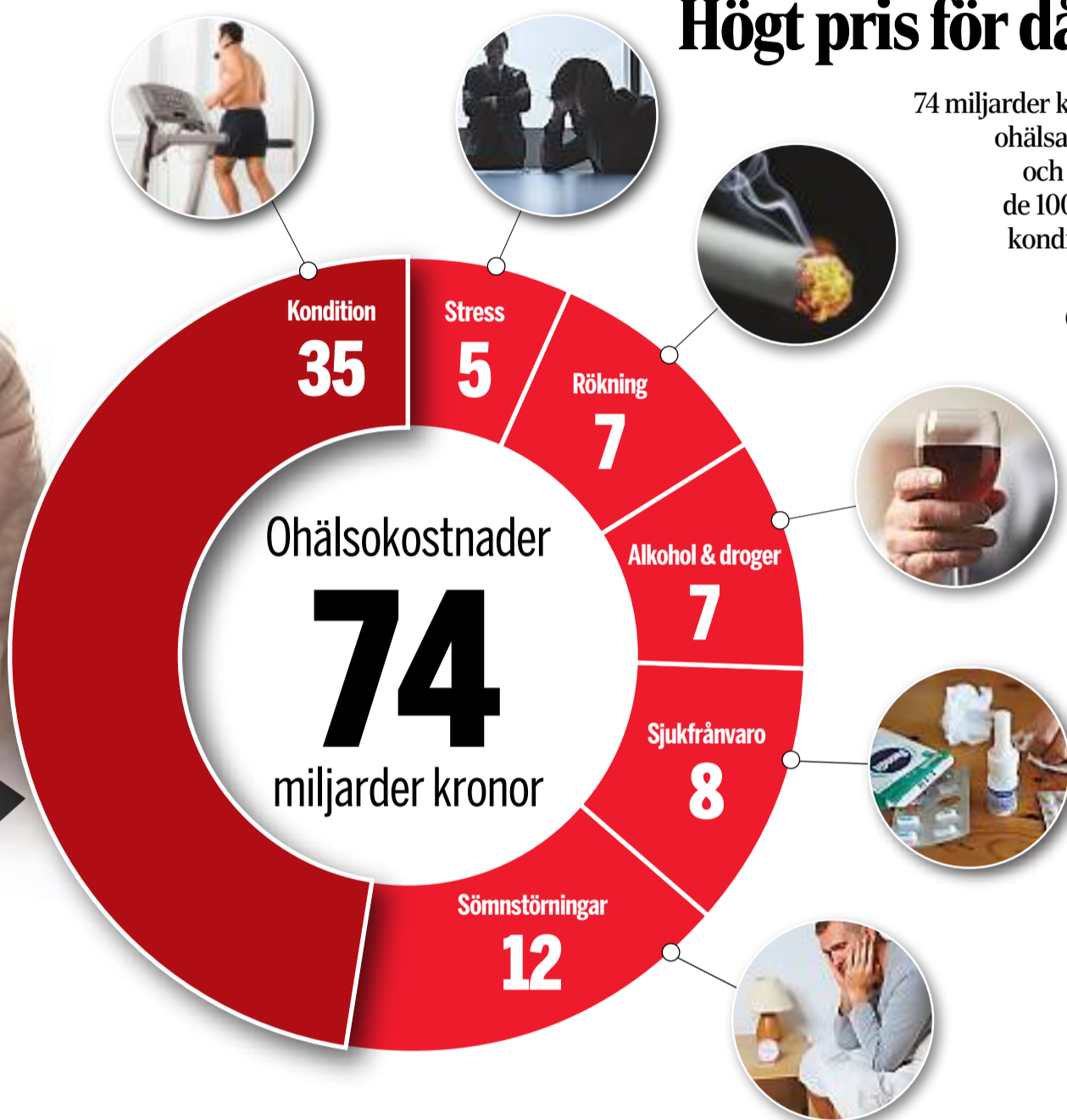
och Lunds universitet samt Missbruksutredningen (SOU 2011:35) med flera. I undersökningen har också årsredovisningar för de 100 största bolagen använts.

Svarta hälsohål

Högt pris för dålig kondis

74 miljarder kronor. Så mycket kostar ohälsan i form av sjukfrånvaro och produktivitetsförlust för de 100 största företagen. Dålig kondition står för den absolut största kostnaden.

Ohälsokostnader för Sveriges 100 största företag 2013, miljarder kronor

Di Fakta

Ohälsa i branscher och företag

■ **De 100 största bolagen** sysselsätter 20 procent av Sveriges yrkeskår och betalar totalt 74 miljarder för ohälsan. När Proactive health partners beräkningar förs över på hela Sveriges arbetande befolkning hamnar ohälsokostnaden för alla arbetsgivare på 350 miljarder kronor.

■ **Äldreomsorgen** är den bransch som har den högsta kostnaden för ohälsa. Här finns stora arbetsgivare som Attendo, Vardaga (före detta Carema) och Aleris.

■ **Tjänstemannaföretagen** har låg frånvaro, men problem med stress, sömn och otrivsel på arbetsplatsen.

■ **Tillverkningsindustrin** har hög frånvaro, problem med syreupptagningsförmåga och att anställda äter sämre och rör på sig mindre.

■ **Industrin och service-sektorn** tar oftare in vikarier än tjänstemannasektorn där kolleger täcker upp för frånvaro.

Källa: Proactive health partner

GRAFIK: HELENA FAHLESON
FOTO: THINKSTOCK, TT NYHETSBYRÅN
Källa: Proactive health partner

”Människor som blir sedda och tagna i anspråk håller sig friskare”

PETER MUNCK AF ROSENSCHÖLD, ICA.

”Många går till jobbet utan att vara tillräckligt friska för att vara fullt produktiva.”

PATRIK ATTEMARK, SOLHAGAGRUPPEN.

Satsar friskt på personliga mål

Solhagagruppen förlorar 10 miljoner kronor varje år på direkta kostnader för sjukskrivning.

Det motsvarar ett uttag av sjukfrånvaro på 6,5 procent av all arbetstid.

Det säger Patrik Attemark, vd för Solhagagruppen som driver boenden, dagverksamhet och skolor för personer med olika typer av funktionshinder.

”Många går till jobbet utan att vara tillräckligt friska för att vara fullt produktiva. Och förutom att orka jobba är det viktigt att ha en bra fritid”, säger Patrik Attemark.

För få nyttjar friskvårdsbidrag

Solhagagruppen erbjuder precis som så många andra företag sin personal ett friskvårdsbidrag. Det kostar 1200 kronor per år per anställd. Problemet är att bara 30 procent utnyttjar friskvårdsbidraget, säger Peter Attemark, som menar att bolaget också satsar mycket på arbetsmiljön. Men inte heller det är tillräckligt.

Patrik Attemark, Solhagagruppen.

Bolaget har nu påbörjat ett hälsoarbete med målet att få ned frånvaron från 6,5 till 5,5 procent. Om det lyckas kan Solhagagruppen få ned kostnaderna med minst 1 miljon kronor. Patrik Attemark hoppas på en ännu större förbättring på längre sikt.

Ett lyckat hälsoarbete är ingen sidoaktivitet. En förutsättning är att det är förankrat på lednings- och chefsnivå och ingår i företagets affärsplan, säger Patrik Attemark.

I ett pilotprojekt provar 40 av företagets 1200 anställda en modell som går ut på att skatta sig själv och sätta upp personliga mål.

Patrik Attemark varnar för att ha för höga förväntningar på sig själv

som man saknar förmåga att leva upp till. Här handlar det i stället om små personliga mål som ska hjälpa var och en att förändra sitt beteende.

Han understryker att ledarskap och att kunna bekräfta varandra är viktigt.

Insatserna kan fortsätta

Patrik Attemark har tidigare varit vd för Infotorg och Bisnode.

”Det är två helt olika utmaningar att förbättra hälsan hos en sammanhållen tjänstemannaorganisation i Stockholm och hos en geografiskt utspridd organisation inom omsorgen.”

Pilotprojektet kostar cirka 40 000 kronor. Om det är framgångsrikt kommer företagets 1200 anställda att inkluderas till en kostnad på mellan 300 000 och 400 000 kronor.

”Om vi kan få ned kostnaden med en miljon så har vi räknat hem satsningen och kan fortsätta att investera i hälsofrämjande insatser”, säger Patrik Attemark.

ANNA LUND

Di Fakta

Friskvårdsbidraget

■ **9 av 10** verksamheter har friskvårdsbidrag.

■ **Bidraget utnyttjas** i genomsnitt bara av 20–25 procent av medarbetarna.

■ **Friskvårdsbidraget** är störst inom de myndigheter och organisationer där det finns flest tjänstemän.

■ **Inom industrin** är det ovanligare med friskvårdsbidrag. Det är också lägre än i andra branscher.

■ **Bidragets storlek per medarbetare och år:** 1927 kronor i genomsnitt.

► **Industrin:** 1 518 kronor.

► **Sjukvård/läkemedel/medicinteknik:** 2 973 kronor.

► **Myndigheter:** 1 926 kronor.

► **Kommuner:** 764 kronor.

■ **Bland myndigheter** och kommuner är tendensen att bidragen minskar. Det är främst tjänstemän som får friskvårdsbidrag.

Källa: PwC och Riksidrottsförbundet, 2012